

„...tisztában voltam az ifjúság erejével és láttam szerepének fokozatos növekedését”

DR. NAGY LÁSZLÓ – A VILÁGCSEKÉSZET ÚJJÁSZERVEZŐJE (1921 – 2009)

2009. december 21-én a WOSM¹ honlapján tudósítás jelent meg arról, hogy Dr. Nagy László, aki korábban húsz évig volt a világszövetség főtitkára, december 18-án, Genfben elhunyt.

Haláláról számtalan külföldi és hazai hírportálon is megemlékeztek. Életútját a Rubicon című történelmi magazin, 2010. évi 1. számában közeli ismerőse, a Genfben élő szociológus és politológus Reszler András professzor, az európai művelődés és politikai eszmék történetének kutatója örökítette meg.

Kötelességemnek érzem, hogy Dr. Nagy László személyét, életét és munkásságát az ifjúságügy területén dolgozó szakembereknek bemutassam, hiszen az itthon, történeti okokból sajnálatos – bár érthető – módon kevesek előtt ismert. Életútjának felidézéséhez, nyolcvanéves korában írt visszaemlékezésének részleteit is felhasználom.²

Még a hetvenes évek elején, az akkori Népköztársaság útján (a mai Andrássy úton) járva felfigyeltem valamelyik külföldi követség faliújságján egy képaláírásra: „Dr. Laszlo Nagy , a cserkész világszervezet főtitkára cserkészek között”. Érdekesnek találtam, hogy magyar származású a főtitkár, majd megfeledeztem róla.

Később, 1988. november 10-én – már a rendszerváltozás hajnalán – a Móra Ferenc Múzeum, a cserkészetet bemutató kiállításához kapcsolódóan, szimpóziumot szervezett, „Közösségteremtés és mozgalom: a cserkészet” címmel, a szegedi Fekete Házban. Ott volt az akkor bontakozó, újjászerveződő magyarországi és a külföldön létező magyar cserkészet minden jelentős szereplője. Érdeklődőként én is elmentem.

Hihetetlen, teret és időt összekötő utazás volt az a délután. A szituáció különösségét egyetlen

apró példával érzékeltetem; az akkor éppen kilencven esztendőes Dr. Márkus Miklós mellett ülhettem, aki 1910 óta volt cserkész és a két világháború között magas vezető tisztségeket töltött be a Magyar Cserkész Szövetségben.

Az előadók között neves magyar neveléstörténészek, egyetemi oktatók mellett, többek között Morvay Péter személyében egykori kiemelkedő (regös) cserkészvezető és Bodnár Gábor, a külföldi Magyar Cserkészszövetség (USA) ügyvezető elnöke is szerepelt. Az előadásokra élénken reagáló és azokat hozzászólásokkal kísérő hallgatóság köréből megszólaltak mindazok az egykori cserkész tisztviselők, akik az újjászervezés nehéz munkájában itthon kezdeményező szerepet vittek, és a külföldről érkezők közül is elmondták a véleményüket azok, akik ebbe bekapcsolódtak.

Az esemény egyszeri, egyedi és megismételhetetlen volt. Részben a megjelentek többségének életkora, részben pedig (amint azt már akkor is sejteni lehetett, és később beigazolódt) nagyon eltérő felfogásbeli különbsége miatt. Később szétváltak útjaik.

A szimpózium légköre izgalmas, már-már viharos volt. Évtizedek elfojtott érzelmei és sérelmei kaptak hangot, főleg a hozzászólásokban.

Ebben az atmoszférában különösen megragadott az egyik előadó könnyed stílusú, ám mélyenszántó okfejtése. Dr. Nagy László volt az, a WOSM előző évben leköszönt főtitkára. A cserkészet jelenéről és jövőjéről beszélt. Már ebben is különbözött azoktól a megszólalóktól, akik az egykor volt cserkészet *rekonstrukciója* vagy pedig – ugyanerről kicsit finomabb megfogalmazással – *hagyományainak felélesztése* mellett törték lándzsát. Ő elfogulatlanul, természet-

sen és szellemesen fogalmazott. Összefoglalóját politikai felhangoktól mentesen, logikusan felépítve és informatívan tárta elénk. Következtései elméletileg is megalapozottak, konkrétak és konstruktívak voltak.

Két megszívlelendő példájára ma is emlékszem. Baden-Powell egykori intelmét idézte: „*Én egy egyszerű ötletet javasoltam. Ha nem lesztek elég óvatosak, mozgalommá válik az elgondolás, s ha továbbra sem vigyáztok, még szervezet is válhat belőle. És ha lesz egy szervezet, akkor mindennek vége*”. (Hozzáteszem, 1988-ban százhusz országban, tizenhat millió tagja volt a világszervezetnek.) Idézete ma is megszívlelendő mindazok számára, akik nem elég rugalmasak és könnyen összetévesztik egy önkéntes szervezet valódi céljait és a szervezet ettől könnyen függetlenedő, „műstruktúrát” eredményező önértékét. A másik példája meglepő volt. Arról szólt, hogy milyen a jó program, mi az, aminek sikere van. Ezt egy kutyaeledel-gyártó vállalat termékértékesítési problémáján szemléltette. Az igazgatóság nem érti, hogy miért estek vissza az értékesítési mutatók, amikor pedig mindent megtettek, a legjobb PR fogásokat alkalmazták. Nem tudnak rájönni a kudarc okára. Ekkor egy öreg ügynök halk hangon megszólal: „*Mert a kutyák nem szeretik a portékánkat...*”

Két évvel később, 1990 januárjában lehettem ismét a közelében és élvezhettem megtisztelő társaságát. Az ő kezdeményezésére utazott Genfbe a Magyar Cserkészszövetség és a Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége tárgyaló delegációja a WOSM-hoz, hogy a magyarországi cserkészvilágszervezeti tagsága helyreállításának lehetőségéről tárgyaljon³. Magam az MCSCSSZ delegációjának voltam tagja. Dr. Nagy Lászlóval az első nap csak bemutatkozó, udvariassági találkozási volt. Január 8-án este azonban a két küldöttséget és a világszövetség néhány vezető munkatársát baráti vacsorán látta vendégül a genfi öregvárosban, a Rue des Granges-n lévő lakásukon. Igazán figyelmes házigazda és kitűnő vendéglátó volt, saját maga készítette, ínycsokorral lepett meg minket. A hosszúóra nyúlt hangulatos este végén, búcsúzóul

mindegyikünket megajándékozott *250 millions de scouts* című könyvének dedikált példányával.⁴ Amikor itthon elmeséltem a Nagy László otthonában tett látogatásunkat, idős cserkészvezető barátom csillogó szemmel kérdezte tőlem: „*Te ugye, és ott, a lakásában minden cserkész?*” Ki kellett ábrándítanom. Semmi hasonlóságot nem találtam az eleven tevékenység hiányában, múlttörző cserkészrelikviákkal telezsúfolt itthoni öregcserkész enteriőrök és ama jómódról árulkodó, ízléssel, mégis svájci puritánsággal berendezett lakás között.

Nagy László ugyan 1967 őszétől husz éven át a cserkész Világitroda főtítkára volt, szívvel-lélekkel, teljes azonosulással látta el tisztét, irányítása alatt megújult és kiteljesedett a cserkészvilágmozgalom, mégsem csupán ez az életműve. Bár pályafutásának ez a fontos részlete sem lehetett volna ennyire sikeres szélesebb érdeklődése, sokoldalú tevékenysége és másirányú tapasztalatai nélkül. A kulcsot sokoldalú teljesítményének megértéséhez személyiségének és életútjának megismerése kínálja.

1921. szeptember 2-án született Budapesten, a Bácskából, Trianon után áttelepült polgárcsaládban. 1931 és 1939 között iskolája, a Fáy András Gimnázium országos hírű, 18. számú Lóczy Lajos cserkészcsapatának volt a tagja. Segédtiszi, majd cserkésztiszi képesítést szerzett. Vízicserkész volt és megismerkedett a vitorlázó repüléssel is. Részt vett az 1933-as Gödöllői és az 1937-es Vogelenzangi (Hollandia) Jamboree-n. 1943-ban állam- és jogtudományi doktorátust szerzett a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Egyetemi évei alatt a Mercedes Benz Automobil Rt. Eladási Osztályán, és újságíróként a Magyarország című esti lapnál is dolgozott. Közben 1942-ben fél éves olasz nyelvtanfolyamon vett részt a perugiai állami egyetemen. 1945-ben, huszonnégy évesen már az FKGP budapesti sajtóosztályának vezetője (kollégái: Hám Tibor, Laczkó Pál, Göncz Árpád, Gyulai László, Saláta Kálmán). 1947. január 28-án elhagyja Magyarországot. Ekkor már folyt az FKGP szétszűkülése, politikai lejáratása, felszámolása és megkezdődtek az 1946: VII. tc. alapján

konstruált, összeesküvésű pereket előkészítő letartóztatások. Ezek kollégáit, barátait is érintették, de nem ezért távozott. Kétoldali TBC-jét csak Svájcban tudták gyógyítani. Ezért utazott oda, ahol – megszakításokkal – több mint öt évet töltött szanatóriumban és komoly műtétet végeztek el rajta. Külföldön maradásáról azonban csak 1948 nyarán döntött, az itthoni események hatására.

Beteg volt, szegény és hontalan, de nagyon tehetséges. Belső erővel, széles körű érdeklődéssel, kitűnő kapcsolatteremtő képességgel, charm-mal megáldott személyiség. Ekkor induló pályáját kulcsfontosságú találkozások egyengették. Olyan világtekintélyekkel került kapcsolatba, akik felismerték ritka képességeit, szellemi tanítómesterei lettek és támogatták a pályafutását.

1953-ban a Genfi Egyetem közgazdasági és társadalomtudományi karán szerzett szociológus diplomát. Erről írja visszaemlékezéseiben:

„Nem nosztrifikálták a Pázmány Péter Tudományegyetem állam- és jogtudományi kara által kiállított doktori diplomámat, de messzemenően figyelembe vették a Budapesten hallgatott nyolc félévet. Jean Piaget-val, a híres gyermekpszichológussal, aki egyben a szociológiai tagozat tanácskezelő tanára is volt, összeállítottunk egy »à la carte« tanulmányi tervet. Két fő iránya volt: általános és politikai szociológia, vallástörténet (iszlám, buddhizmus) és vallásszociológia.”

Egyetemi éve alatt időnként szanatóriumba kellett vonulnia nehezen gyógyuló tüdőbetegsége miatt. Nem akarta azonban tétlenül tölteni ezeket a hónapokat sem, ezért mentorához Jean Piaget-hoz fordult tanácsért.

Piaget egyéves munkaprogramot javasolt: írjon kritikai elemzést Vilfredo Pareto *Traité de Sociologie* című főművéről. Így örököltette meg a beszélgetésüket:

„Piaget kihúzta szája sarkából szinte odanőtt tajtékipipáját és kaján mosollyal ezekkel a szavakkal bocsátott utamra:

- Monsieur Nagy, kemény diót kell feltörnie. Száz olvasó közül legfeljebb ha öt jut át élve a Traité 1762 oldalán, de aki átrághja magát rajta, egy életre szóló élménnyel gazdagodik.”

„Nagy hatással volt szellemi fejlődésemre Pareto, a „polgári Marx”, aki a megfigyelésen és kísérletezésen alapuló tudományt, beleértve a szociológiát is, szigorúan elválasztotta, sőt el-lentébe állította az érzelmeken alapuló szelle-mi tevékenységektől.”

„Boldogan váltam előbb csodálójává, majd követőjévé. Ráadásul Paretónak köszönhetem a francia nyelv alaposabb elsajátítását is. Az ő tanításai határozták meg későbbi politológiai ér-deklődésem irányát. Pareto ugyanis rengeteget foglalkozott az elitproblémával. Az elitek kelet-kezésével, virágzásával, eltűnésével és újrafel-bukkanásával. Ez utóbbi jelenséget az elitek körforgásának nevezte. Az ő hatására tanulmányoztam több mint tíz éven át a kommunista társadalmak elitjének problémáit.”

Még egyetemi éve alatt a *Journal de Genève* hírlapírója (később szerkesztője) lett. Emellett 1951-től 1954-ig a Münchener Szabad Európa Rádió munkatársaként is dolgozott, Nyáry László néven.

„Hároméves müncheni kiruccanásom talán tévedésnek is minősíthető, mert három évre holtvágányra terelte életem menetét. Ez a lát-szat azonban hamis: a rádiós munka során rengeteget láttam, tanultam és tapasztaltam, sokat fejlődtem, értem. Ha szerény mértékben is, de hozzájárultam a rádió igen érdekes és értékes célkitűzései előmozdításához.”

Münchenben ismerkedett meg Márai Sándorral, akivel később is leveleztek. Iránymutatónak tartotta Márai tanácsát:

„Bármit is csinálsz, írdal minden nap rendszeresen hacsak egy órácskát még akkor is, ha az asztalfiókód számára teszed, mert különben szétrág az élet.”

Pierre Béguin (1903-1978) a legrangosabb francia-svájci napilap, a *Gazette de Lausanne* főszerkesztője felfigyelt a tehetséges újságíróra. Meghívása alapján 1954-től 1968-ig a lap tudósítója, majd főriportere lett.

Még 1954-ben megismerkedett másik tekintélyes pártfogójával Jacques Freymond (1911-1998) lausanne-i történész professzorral is, aki a jelen-kori történelem tanára volt az ottani egyetemen.

Amikor Jacques Freymondt kinevezték a genfi Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales (Felsőfokú Nemzetközi Tanulmányok Intézete)⁵ igazgatójává, kutatási ösztöndíjat ajánlott neki. Nagy László 1955 és 1965 között az Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales-n már nem csak ösztöndíjas kutató, hanem a dokumentációs és kutatóosztály vezetője is. Politikatudományi PhD fokozatot szerez. Emellett is folytatja azonban újságírói tevékenységét.

1956-ban rendszeresen beszámol az októberi eseményekről a Journal de Genève-nek.

1957-től egy évtizeden át, mint a Gazette de Lausanne külpolitikai szerkesztője nagy utazásokat tesz. Cikksorozatokban történelmi, társadalmi, kulturális, etnikai, politikai, gazdasági helyzetelemzéseket készít különböző országokról (Svédország, Katanga, Afganisztán, Pakisztán, Dél-Afrika, Brazília, Japán). A kelet-európai országok problémái is foglalkoztatják. Könyve jelenik meg Nagy Imréről, Leninről és a népi demokráciák történetéről.

Közben nem hanyagolja el az Institut Universitaire de Hautes Etudes Internationales-ben végzett munkáját sem. „Egy nap mindenkinek huszonnégy órából áll” – jegyzi meg önéletírásában. 1962-ben Jacques Freymond felkéri, hogy tartson egy „Cours temporaire”-t, időszakos, a normál oktatási programon kívüli, a nagyközönség számára is nyitott előadássorozatot a szocialista eliteknek a hatalomhoz való viszonyáról.

„Először azt hittem, igazgatóm tréfál, mert e kurzus előadói majdnem kivétel nélkül intézet-kívüli „nagygyűk” voltak, államférfiak, külügyminiszterek, Nobel-díjas tudósok, világhírű közgazdászok mint Luigi Einaudi, Carlo Sforza, Gunnar Myrdal, Jacques Pirenne, Raymond Aron, Fernand Braudel, John K. Galbraith, Raymond Barre, Georg F. Kennan és mások. Ilyen illusztris előadók után léptem fel december 17-én az Intézet nagytermének előadói emelvényére. Három egymást követő este álltam a mikrofon előtt, meghatottan, izgatottan, lámpalázasan. Az első előadás után hozzám lépett Wilhelm Röpke, a híres német közgazdász⁶, az Intézet ta-

nára. Csak ennyit mondott a Harmadik út világhírű szerzője:

- Kolléga úr (sic!), fontos, amit elmondott és azt igen jól mondta el. Holnap is eljövök.”

Az elismerés könnyen más irányba fordítható volna a pályáját. Ekkor azonban, mint írja még az újságírást tekintette „a világ legvonzóbb, legérdekesebb és legizgalmasabb mesterségének”.

1964-ben megkapta a svájci állampolgárságot.

1965. október végén Freymond elvállalt egy megbízást a Ford Alapítványtól az akkor „világszerte zavargó fiatalság krízisének” tanulmányozására. A munka irányítására Nagy Lászlót kérte fel. Fordékat különösen az ifjúsági mozgalmak szerepe érdekelte. Elmarasztható-e valamilyen mulasztásban a „felnőtt társadalom”? Van-e elég szellemi tartalékuk a fiatalság romboló energiáinak pozitív irányba terelésére?

„Ebben az időben több mint négymillió taggal a cserkészlet volt az Egyesült Államok legerősebb ifjúsági mozgalma. Így érthető, hogy az alapítvány elsősorban a cserkészlet szerepének megvizsgálását jelölte meg elsődleges kutatási területként.”

A Boy Scouts of America akkori elnöke, az ifjabb Thomas J. Watson javaslatára a tanulmány vizsgálati területét kiterjesztették az egész világra.

A feladat hihetetlenül nagynek mutatkozott.

„Miért vállaltam el ezt a kihívást, amelyre semmi sem predesztinált? Rövidnadrágos koromban lelkes cserkész voltam, és tapasztalatból ismertem a mozgalom pozitív hatását. Két gimnáziumi tanárom, Kúnfalvy Rezső és Udvarhelyi Ágoston nagy szerepet játszottak abban, ne váljak belőlem sem pesti link, sem aranyifjú. Bízta bennem. Annak ellenére, hogy csak közepes tanuló voltam, cserkészisztet és önképzőköri elnököt csináltak belőlem. Udvarhelyi Gusztai bá' osztályfőnököm volt az iskola 18. számú, Lóczy Lajosról elnevezett cserkészcsapatának parancsnoka is. Mint kamaszkorom mentorának, mintaképének rengeteget köszönhettem neki. Ösztönös, gyakorlati nevelőzseni volt. Nem én voltam az egyetlen, akit Gusztai bá' gatyába rázott.

Egy másik meggondolás is a megbízatás elfogadása mellett szólt: tisztában voltam az ifjúság erejével és láttam szerepének fokozatos növekedését.”

Végül húsz hónap alatt munkatársaival elkészítette a Report on World Scouting című vas-kötet (250 oldal). Ez volt az első tanulmány, amely világviszonylatban tekintette át a cserkészlet helyzetét, statisztikai elemzésekkel, számos helyszíni tájékozódás és számtalan kérdőív feldolgozásával. Elméleti okfejtésen alapuló, de konkrét, gyakorlati megoldásokat ajánlott a cserkészmozgalom átszervezésére, újjászervezésére és modernizálására. Elemezte és meghatározta a világcserekészlet problémáit és erősségeit. Az 1960-as évek végének generációs összefüggésrendszerében újraértelmezte mindazt, amit Baden-Powell 1907-ben létrehozott.

A riport foglalkozott a cserkészlet alapelveinek és alapelemeinek kritikai bírálatával. Értékelt a mozgalom viszonyát a szervezett vallási testületekkel, a politikai szervezetekkel, az állami intézményekkel. Kitért a cserkészlet egységéhez kapcsolódó problémákra, különösbbe a disszidens, el nem ismert és száműzetésben működő szövetségek helyzetére. Foglalkozott a cserkészlet önkéntes jellegével, az őrsi rendszer kicsopor-tos dinamikájával, a játék szerepével a nevelésben, a cserkészttábor és a szabadtéri tevékenység jelentőségével, az önneveléssel. Elemezte a cserkész fogadalom és törvények időszerűségét. Megvizsgálta a világszervezet alkotórészei roszszul koordinált működésének szerkezeti, szervezeti és kommunikációs problémáit.

Konkrét javaslatai abból indultak ki, hogy: a világ teljesen megváltozott, új szükségletek, elvárások jelentek meg. Ez új vezetési stílust, professzionalizmust, operativitást, minőségi forradalmat igényel. „A cserkészmozgalom reformja csak mint hosszú távú vállalkozás képzelhető el; mint egy intelligens, szisztematikus, állandó és sok türelmet követelő, meglepetésekben gazdag és nehézségekkel teli feladat.” Elengedhetetlen a Cserkész Világszervezet minden orgánumának (konferencia, tanács, iroda) nemzetközibbe tétele, ellentétben a korábbi tanács és iroda angol-szász és fehér-angolszász-protestáns jellegével.

1967-ben „A Cserkész Világszövetség Seattle-be (Egyesült Államok) összehívott közgyűlése a tizenkét tagú választott Világtanács javaslatá-

ra egyhangúlag fogadta el a tanulmányt mint a cserkészmozgalom újjászületésének alapokmányát. Ugyanez a közgyűlés, ugyancsak a tanács javaslatára, a jelentés szerzőjét bízta meg a benne javasolt reformok keresztülvitelével.

A pillanat lelkesedéssel és ünnepélyességgel áthatott spontán légkörében nem döbbsentem rá, milyen kényes, akadályokkal teli, a lehetetlennel határos feladatot vállaltam – írja Nagy László – : a saját magam által javasolt és kritikai alapon nyugvó javaslatok gyakorlatba ültetésével... Ezt a könnyelműséget senkinek sem ajánlom!”

Így lett 1967. szeptember 1-jétől a Világiroda főtitkára.

Javaslatára a világiroda székhelyét 1968-ban Ottawából (Kanada) Genfbe helyezték át.

„...1969 végén már negyvenhét országból választott vagy toborzott tagja volt a világtanácsnak és decentralizált szerveinek. Öt regionális egységet állítottunk fel Európa, Afrika, Amerika, Ázsia-Csendes-óceán és az arab államok részére Genf, Lagos, San José (Costa Rica), Manila és Kairó székhelyekkel.”

A világirodában és a decentrumokban új részlegeket alakított ki. Ezek feladata lett a vezetőképzés, a modern nevelési módszerek, a kül- és mozgalombeli kapcsolatok, a kutatás és adatgyűjtés, a kiadványok és az adminisztráció megszervezése és továbbfejlesztése.

„Már az 1969-es helsinki konferencia 14,5%-os taglétszám emelkedést jelzett.”

Különös figyelmet fordítottak a harmadik világbeli cserkész mozgalom fejlesztésére. A siker nem is maradt el. Ennek oka nagymértékben a fiatalok helyi igényein alapuló program, a nemzeti és nemzetközi közösségek közösségi integrációjának erősítése, valamint a fejlesztési programok találkozása, összhangja volt.

„...1967 ősze óta az angolszász pragmatikus elvek szerint irányított Cserkész Világszövetségben rájöttem, hogy maga a gyakorlatba áttelített elméleti tudás, a menedzselés, a tervszerűen véghez vitt irányító tevékenység is okozhat nagy értékű szellemi kielégülést.” – állapítja meg elégedetten erről az időszakról Nagy László.

Ugyanakkor, „*ha idejétmúlt erényekkel nem lehetett továbbvinni a cserkészet ügyét, mindenki egyetértett abban is, hogy megfelelő anyagi eszközök útján és helyénvaló pénzügyi politika nélkül sem*” – írja. A finanszírozás problémáit egyszer s mindenkorra nem lehetett megoldani. Szüntelenül keresték a megoldásokat. Létrehozták a Cserkész Világalapot, valamint tanulmányozták és kidolgozták a folyamatos decentralizált adománygyűjtés módszereit.

Vezetése alatt a WOSM 1975-ben modernizálta az Alapokmányát is. Az akkor elfogadott új alapokmány 90%-ában még ma is érvényben van. Ennek oka a „minimalista” stílus és tartalom. A cserkészet célját például így rögzíti: célja, hogy „*hozzájáruljon a fiatalok fejlődéséhez, annak elérésében, hogy teljes mértékben kibontakoztathassák/kifejthessék testi, szellemi, szociális és lelki képességeiket – úgyis mint egyének, mint felelős állampolgárok, és mint a helyi, nemzeti és nemzetközi közösség tagjai*”. (Nem nehéz ebben a célkitűzésben párhuzamot találnunk a Gyermekek jogairól 1989-ben elfogadott New Yorki Egyezmény szellemével és célkitűzéseivel.)

1983-ban egy lausanne-i kiadó felkéri, hogy írjon könyvet a cserkészet alapítójáról, történetéről és lehetséges jövőjéről. Örömmel kapott az ajánlaton, mert sajnálta, hogy annak idején a Ford Alapítvány támogatásával készült nagy „world report” nem került könyvárusi forgalomba. E fölkérés alapján készült el és jelent meg 1984 tavaszán a 250 millió cserkész című műve, amit már 1985-re tizenegy nyelvre fordítottak le (köztük az európai nyelveken kívül arab, kínai, thai, koreai és japán nyelvre is). Sajnos magyar fordítása nincs.

1985-ben, hatvannégy éves korában lemond a főtítkári állásról. A lemondást csak úgy fogadják el, ha már sikerült megfelelő utódot találni. Így folytatja a munkát a tőle megszokott lendülettel, úgy mintha „*még húsz évig kívánna főtitkár maradni*”.

Végül 1988-ban sikerült megtalálni az utódot Jacques Moreillon személyében. Dr. Nagy László 1988. november 1-én megvált a főtítkári posztól.

Közel két évtizedig töltötte be ezt a tiszteket. 150 országban járt, számos államfővel, elnökkel, királlyal találkozott, 3 pápa is fogadta. Páratlan energiájára és munkabírására jellemző, hogy emellett mindvégig előadója volt a Genfi Egyetemnek és folytatta a Magyarország újabkori történetével, a kelet-európai kommunista rendszerekkel és az afrikai országokkal kapcsolatos, őt érdeklő kérdések elmélyült, tudományos tanulmányozását is.

1988 nyarán Klaus Jacobs, a Jacob-Suchard csokoládé és kávé vállalat főrezsvényese megkeresi és megkérdezi tőle, hogy hajlandó lenne-e tanácsadóként közreműködni egy ifjúságot támogató alapítvány „létrehozása körül”. Elvállalta. Végül az ideiglenes tanácsadói állásból teljes állás lett. Nyolc évig töltötte be a Johann Jacobs Alapítvány elnöki tiszteket. Az alapítvány elsősorban a 11-14 év közötti kiskamasz kor kérdéseivel foglalkozik. Célja mozgósítani a nemzetközi tudományos világ legjobb szakértőit, hogy pszichológiai, pedagógiai, egészségügyi és jogi szempontból vizsgálják a kiskamaszok problémáit. Az alapítvány támogatja a kutatómunkát, segíti a kezdő tudósjelöltek munkáját, ösztöndíjakat ítél oda, ösztönzi a konkrét gyakorlati neveléssel kapcsolatos programok megvalósítását, konferenciákat, szemináriumokat szervez.

Ez a munkája is sok utazással járt. „*Valahol lelkem mélyén örültem, hogy a görög-római, zsidó-keresztény, afrikai, inka, maja, hindu, perzsa, buddhista, arab, egyiptomi és mongol kultúrákba való helyszíni belekóstolásom után, pályafutásom végén ráadásaként megízlelhettem az ötezer éves kínai kultúrát is.*”

Amikor 1996-ban hivatásbeli életútja végére ért, a Jacobs-konferencia anyagából szerkesztett szokásos beszámoló kötetet neki ajánlották az összeállítók: „*A könyvet a világ ifjúsága ügyét egész életében szívén viselő Nagy Lászlónak ajánljuk*”.

„*Mélyen meghatottak a meleg szavak – írja. Sosem gondoltam arra, hogy tudatosan szolgáltam volna a fiatalságot. A Hunok völgyével szembeni bluche-i házam teraszán, térdemen a Cambridge University Press frissen kibocsátott kötetével elvonult előttem a dedikáció szellemében ed-*

dig soha át nem gondolt életutam. Újságírói és egyetemi tapasztalataim nélkül nem bíztak volna meg a cserkésztanulmány elkészítésével. A könyv a világ legnagyobb önkéntes ifjúsági mozgalma átszervezésének alapokmánya lett. Ebben az irányban és szellemben tevékenykedtem huszonegy éven át. E nélkül a múlt nélkül nem kértek volna fel a fiatalság sorsának megjavítását előmozdítani kívánó Jacobs alapítvány megszervezésére és igazgatására. Minden előzetes tudatos terv vagy segítő szándék nélkül töltöttem professzionális életem harminc legaktívabb évét a dedikációban megjelölt cél szolgálatában. Sosem gondoltam erre magamtól. Annál jobban esett, hogy mások tették meg helyettem.”

Különösen szerény önreflexió ez ilyen óriási teljesítményeket eredményező életút lezárásaként. Igaz, Dr. Nagy László újságíró, jogász, szociológus, történész, politikatudományi PhD fokozattal rendelkező egyetemi professzor, nemzetközi tisztségviselő soha nem a maga számára gyűjtött érdemeket. Egy helyen azt írja: „Itt jegyzem meg, hogy cserkész pályafutásom során magam is kaptam számos mozgalmi, sőt állami és kormánykitüntetést is. Miután nem vagyok rajongója az ilyesfajta elismeréseknek, vagy három tucat érdemrend, csillag, kis- közép- és nagykereszt várja egy cipősdobozban halálomat, amikor ezek az emberi hiúságot hatékonyan simogató érmék elfoglalják majd végleges helyüket a cserkészmúzeum vitrinjében, ahol az alapító, Baden-Powell katonai és polgári kitüntetéseit őrzik.”

Külön tartotta és féltő gonddal vigyázta azonban édesapja első világháborús és bátyja második világháború során kiérdemelt kitüntetéseit, valamint a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét, melyet ő kapott az 1956-os forradalom negyvenedik évfordulója alkalmából.

Egyénisége és életműve összefonódik: könyved elegancia, ízlés, humor, nagyvonalúság, szorgalom, elmélyülés a részletekben, az összefüggések megragadása, műveltség, sokféle adottság, kapcsolatteremtő képesség, magas követelmények a környezetével és önmagával szemben, céltudatosság és sokoldalú érdeklődés, charme, számos betegség mellett is korlátlan vitalitás,

élete sorsfordulóiban a lehetőségek felismerése, megragadása és kiaknázása jellemezte.

Élete során több mint ezer cikket, tanulmányt és több mint fél tucat könyvet írt. Ezeket tizenkét nyelven adták ki.

Főbb művei: Imre Nagy, réformateur ou révolutionnaire? (Molnár Miklóssal, Genève-Paris 1959, magyarul: Két világ közt, Brüsszel 1961, Reformátor vagy forradalmár volt-e Nagy Imre, Párizs 1983); Imre Nagy, Zur politischen und rechtlichen Bedeutung seiner Ermordung (Révész Lászlóval, Bern 1959); Katanga (Lausanne-Paris 1965); Lénine et sa révolution (Lausanne-Paris 1967, németül: Luzern 1968); Sturm über Russland (Luzern-Frankfurt a. M. 1967); Démocraties populaires (Paris 1968, spanyolul: Barcelona-Madrid 1968, olaszul: Milano 1969); 250 millions de scouts (Lausanne-Paris 1984, koreaiul: Seoul 1984, németül: Altstätten 1985, angolul: London, Chicago, New York 1985, olaszul: Aosta 1985, továbbá arabul, kínaiul, thai nyelven, spanyolul, portugálul, japánul); A Föld gömbölyű. Nyolcvan év a világ körül (Budapest 2001)

Jegyzetek

- 1 World Organisation of the Scout Movement = a Cserkész Mozgalom Világszervezete (Cserkész Világszövetség)
- 2 Nagy László: A Föld gömbölyű. Nyolcvan év a világ körül. Bp. 2001. Balassi Kiadó
- 3 A WOSM alapszabálya értelmében minden országot csak egyetlen cserkészszervezet képviselhet a világszövetségben. Nálunk akkor két nagyobb, és több kisebb létezett.
- 4 Genfi tárgyalásunk eredményeként megalakítottuk a két szövetséget összekötő Magyar Cserkész Tanácsát. Ezt elismerve még abban az évben, a Párizsban megtartott 32. Cserkész Világkonferencia helyreállította Magyarországot világszervezeti tagságát.
- 5 Ennek a doktori iskolának volt a hallgatója 1934-35-ben Bibó István is.
- 6 Wilhelm Röpké (1899 – 1966) közgazdász, társadalomfilozófus professzor, a nemzetközi gazdasági kérdések kutatója, az 1940-es évek végén kezdődő „német gazdasági csoda” egyik elméleti megalapozója.